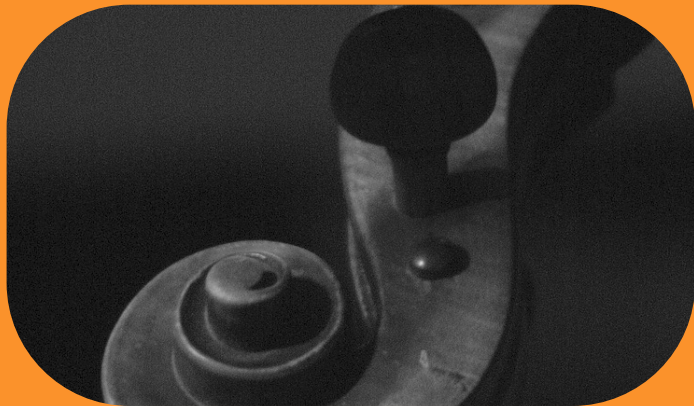

BERG
COMPANY
08

KOMORNÍ ORCHESTR BERG

BERG
COMPANY
08

6. koncert cyklu

čtvrtek | 16. října | 19.30 h
Jeruzalémská synagoga
(Jeruzalémská 7, Praha 1)

Ve spolupráci se Slovenským institutem v Praze.

TENTO PROJEKT PODPOŘILI:

Ministerstvo kultury
České republiky

Poděkování patří také Židovské obci v Praze a společnosti REMKO.
Stále nám také pomáhá čím dál víc **ANDĚLŮ.**
DĚKUJEME!

SNY A MODLITBY V SYNAGOZE

ernest **Bloch** Ze židovského života (arr. Christopher Palmer)
Židovská píseň - Prosba - Modlitba

osvaldo **Golijov** Sny a modlitby slepého Izáka
Preludium - I. - II. - K'vakarat - Postludium

přestávka

jan **Dušek** Chalbot jehudi'im / Židovské sny
pro soprán, dechový a smyčcový nástroj a smyčcový orchestr (světová premiéra)
*Představení zvané Budoucnost / Vzpomínka na lásku: Představa
Hladina vody / Déšť na bitevním poli / Intermezzo
Doprovod' mě / Jeruzalém*

gija **Kančeli** Noční modlitby

jozef **Lupták** (Slovensko) - violoncello
irvin **Venyš** - klarinet, basklarinet & soprán saxofon
alena **Hellerová** - zpěv
dirigent: peter **Vrábel**

OBDOBÍ ŽIDOVSKÉHO NOVÉHO ROKU

Roš hašana – nový rok 5769

Slaví se 1. a 2. den měsíce tišri, které letos připadají na 30. září a 1. října.

...podle rabínské tradice nazývaný také Den soudu. Tento den jsou otevřeny tři knihy – osoby zcela spravedlivé jsou zapsány do knihy života, velcí hříšníci do knihy smrti a všichni ostatní do knihy „prostředních“, kde mají až do jom kipur možnost napravit se a zvrátit osud. V den soudu se Bůh staví do role spravedlivého, ale přísného krále. Na roš hašana se Stvořitel také korunuje za Krále světa a až do svátku jom kipur se o Bohu hovoří vždy jako o Králi. Na Nový rok jsou synagogy po celém světě plné, do synagog chodí i ti, kteří tak obvykle nečiní. Po dočtení příslušné pasáže Tóry následuje troubení na šofar (beraní roh). Deset dní mezi roš hašana a jom kipur se nazývají Dny pokání.

Jom kipur – Den smíření

10. tišri (9. října)

...je pro mnohé nejvýznamnější den v židovském kalendáři. Předvečer svátku jom kipur má výjimečný ráz, přes den se věřící ještě na poslední chvíli snaží usmířit se svým okolím. V den svátku platí celodenní půst. Dopoledne se koná vzpomínka na zemřelé.

Sukot - Svátek stánků

15.-22. tišri (14.-21. října)

...podzimní biblický poutní svátek, oslava sklizně a vinobraní a zároveň připomínka východu Židů z Egypta. Věřící staví provizorní přístřešky suky se střechou z listí (má být vidět hvězdné nebe), v nichž se modlí a jí, zvou do nich hosty. Sváteční věnec, jeden z nejdůležitějších symbolů tohoto svátku, se skládá z citrusového plodu, palmové ratolesti, větvičky myrty a vrby.

Simchat Tóra

23. tišri (22. října)

... uzavírá se roční cyklus čtení Tóry. Na simchat tóra jsou k Tóře postupně vyvoláni všichni přítomní muži. Na závěr jeden zastupuje všechny, kteří ještě nedosáhli 13 let. Poté jsou vyvoláni dva nejvýznamnější představitelé obce – jeden jako chatan tóra (ženich Tóry) a druhý jako chatan berešit (ženich počátku). Prvnímu se čte poslední úsek Tóry, druhému úvodní pasáže o stvoření světa.

Ernest Bloch (1880–1959) se narodil v Ženevě v židovské rodině. Od devíti let hrál na housle, brzy začal i skládat. Studoval nejen na konzervatoři v Bruselu u slavného houslisty Eugena Ysaye, ale také ve Frankfurtu, Mnichově a Paříži. Jako profesor skladby působil nejprve v Ženevě, od roku 1917 pak ve Spojených státech (New York, Cleveland, San Francisco, Berkeley v Kalifornii), kde se usadil a přijal občanství. Jen mezi lety 1930–1939 žil v Ženevě a Římě. Jeho hudba se vyznačuje romantickým jazykem, nejznámější díla jsou inspirována židovskou liturgickou a lidovou hudbou – kromě dnes hrané suity *Ze židovského života* jsou to například *Baal Šem (1923)* a *Hebrejská meditace pro violoncello (1924)*. O své inspiraci ale sám říká „...není mým záměrem ani přáním pokoušet se o rekonstrukci židovské hudby ani založit svá díla na víceméně autentických melodiích... Nejsem archeolog. Nejdůležitější je pro mne psát dobrou a upřímnou hudbu.“

Suita *Ze židovského života* (1924) Bloch napsal pro koncertního violoncellistu Newyorské filharmonie Hanse Kindlera, který už předtím úspěšně premiéroval Hebrejskou rapsodii Šelomo. Původní verze je pro violoncello a klavír, dnes suitu uvádíme v orchestrální úpravě Christophera Palmera.

Osvaldo Golijov (*1960) vyrůstal v židovské rodině v Argentině obklopen židovskou liturgickou hudbou a novým tangem Astora Piazzolly. Po studiích odchází do Izraele a později do USA, kde se stává žákem George Crumba. Počátkem 90.let začíná úzce spolupracovat se dvěma smyčcovými kvartety – St.Lawrence Quartet a Kronos Quartet, která pravidelně uvádějí jeho díla. Francis Ford Coppola o Golijovi řekl: „Jsou dvě tváře, které mě na něm zaujaly: muzikálnost a klasické hudební vzdělání na jedné straně a smysl pro integraci minulosti a přítomnosti a střet kultur na straně druhé. Existuje ovšem i další tvář; tvář laskavého člověka a dobrého přítele.“

Vzpomínám si na pradědečka, který se mnou sdílel pokoj, když mi bylo sedm let. Když jsem se vzbudil, obvykle seděl u okna a v ranním světle se modlil s modlitebními řemínky. Vždycky když na něj myslím, vidím ho, jak se modlí nebo něco spravuje, s kapsami plnými šroubků. Vzpomínám si, jak jsem si říkal – tři z jeho dětí jsou mrtvé, proč se pořád modlí? Proč vůbec ještě něco opravuje? Ale učili jsme se, že Bůh dal židovskému lidu úkol spravovat svět – Tikkun Olam. Nepochopitelné.

Přibližně o osm století předtím Slepý Izák, který byl největším kabalistickým rabínem Provence, diktoval rukopis o tom, že všechno ve vesmíru, všechny věci a události, jsou výsledkem kombinací písmen hebrejské abecedy.

Sny a modlitby Slepého Izáka jsou vyprávěním o historii judaismu. Je zde Abraham, exil i vykoupení. Jednotlivé části znějí jako tři jazyky, kterými se mluvilo v průběhu téměř šesti tisíc let židovské historie: první je v aramejštině, druhá v jidiš, třetí v hebrejštině. Nepsal jsem Modlitby s tímto vědomím a pochopil jsem to, teprve když jsem je měl hotové. Ale když jsem je skládal, stávalo se, že můj otec, který sedával se sportovními stránkami novin v pokoji nade mnou, na mě čas od času křičel – „No vidíš! Další jidiš akord!“

V preludiu zní nebeský akordeon – podobný dechu, modlitbě, vzduchu, který se pak stane pulzem srdce. Ten zní v první větě a zrychluje se do nepřičetnosti, tady můžete slyšet i dybuka, šofar nebo pátrání po prozření, které je stále nedosažitelné. Druhá věta se otevírá přerušovaným dechem a vynechávajícím pulzem, rytmem smrti. Také tu slyšíme klezmer, ve třetí větě pak pastýřovu kouzelnou flétnu. Třetí větu jsem napsal mnohem dříve – je to instrumentální verze mé skladby K'vakarat (vznikla pro Kronos Quartet a kantora Mishu Alexandroviče). V poslední větě zní otázka – proč takový úkol? Spravovat svět, který se stále hroutí, s kapsami plnými šroubků. Tato otázka zůstává v postludiu nezodpovězena. ... z rozhovoru s Brooke Gladstone (říjen 1996)

Jan Dušek (*1985) vystudoval konzervatoř v Teplicích (klavír Barbara Bůžková, skladba Václav Bůžek), od roku 2004 pokračuje ve studiu skladby ve třídě doc. Hanuše Bartoně na Akademii múzických umění v Praze. Jako klavírista se zúčastnil několika mistrovských kurzů, získal i čestná uznání v soutěžích (Concertino Praga, Mezinárodní klavírní soutěž B. Smetany, Soutěžní přehlídka konzervatoří). Je častým interpretem hudby 20. a 21. století, spolupracuje s českými sólisty, komorními soubory i orchestry. Dvakrát získal 1. cenu na skladatelské soutěži Generace – v roce 2006 za skladbu ...již za sedm dnů sešlu na zemi déšť... a v roce 2007 za skladbu Gradace pro varhany.

Láska – ztráta milované osoby, přežití – smrt, válka – mír, naděje – beznaděj, to jsou hlavní obsahové pilíře sedmidílného cyklu Chalomat jehudi'im (Židovské sny), který vznikl v roce 2008 pro sopranistku Alenu Hellerovou a komorní orchestr BERG. Dva sólové nástroje – dechový a smyčcový – zde představují naději a smrt a vytvářejí tak kontrapunkt sólovému sopránu představujícímu člověka. Textovou inspirací byly básně u nás téměř neznámého izraelského básníka Jehudy Amichaie. Překlady hebrejských textů publikujeme s laskavým svolením Marie Koštejnové, které tímto děkuji za jejich poskytnutí a laskavou pomoc s hebrejštinou.

Představení zvané Budoucnost

Lidé, které už nikdy neuvidím,
se mnou sedí a jedí.

Malý kluk ve své posteli sní,
že bude potápěčem nebo kosmonautem.

Všichni jsou učenáři stejným hřebenem
a stejným směrem. Mrtví zpívají Haleluja
ústý plnými prachu.

Dny se schovávají uprostřed laskavé noci.
V rádiu říká hlasatelka zpráv
sladkým a měkkým hlasem,
co si muži jeden druhému dělají ve válce.

Veliké představení zvané Budoucnost
začíná.

Vzpomínka na lásku: Představa

Říkali jsme:

Neumím si představit
jak budeme žít jeden

Od té doby žijeme uprostřed této představy bez druhého.

den za dnem, vzdáleni jeden od druhého
daleko od domu
v němž jsme říkali ta slova.

Každé zavření dveří, každé otevření okna,
jako operace v narkóze, bez bolesti.

Bolesti přijdou později.

Hladina vody

Hladina vody mi připomněla
tvou tvář z doby,
kdy jsme ještě věděli, co se děje.

Naposledy jsem tě viděl
přijímat, co je ti souzeno, jako bys přijímala květiny:
s úsměvem a poklonou. Pak - ten závěs.

Ještě teď se mi chvěje a řinčí krev
jako okenní tabulka, když ulicí projede těžký vůz.
Myšlenky mě svazují
podobné lanu utahujícímu těžký náklad.
Snad mi trochu pomůžou
unést zbytek mého života.

Děšť na bitevním poli

Děšť padá na tváře mých přátel;
na tváře mých živých přátel -
zakrývají si hlavy dekou,
na tváře mých mrtvých přátel -
ti už se nezakrývají.

Doprovod' mě

Doprovod' mě na letiště.
Neletím, nejdu, neodcházím,
ale doprovod' mě k bílému letadlu
mlhami olivovníků.

Říkej slova, která ve shonu hodiny odletu
promění roční období.

Ruce pak přijdou
k plačícím očím
jako ke žlabu jen pít a pít.

Jeruzalém

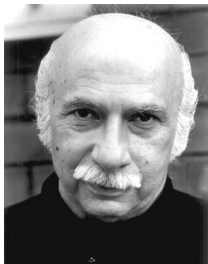
Na střeše starého města
se v posledním denním světle rozzářilo prádlo:

prostěradlo protivnice,
ručník protivníka,
do kterého si utírá pot z čela.

Na obloze starého města
papírový drak.
Na konci provázku -
chlapec,
kterého jsem neviděl
kvůli zdi.

Vyvěsili jsme vlajky a prapory,
vyvěsili vlajky a prapory.
Abychom si mysleli, že jsou šťastní.
Aby si mysleli, že jsme šťastní.

Překlad Marie Koštejnová

Gija Kančeli (*1935) je bezpochyby nejvýraznějším žijícím gruzínským skladatelem, současně je i vůdčí osobností soudobé světové hudby. Kančeliho díla, ve své podstatě hluboce oduševnělá, jsou plná zvukových obrazů, barev, kontrastů a ohromujících vyvrcholení. Inspiruje se také v gruzínském folklóru, patrná je i neokázalá emocionalita. Mezi propagátory Kančeliho děl patří světově proslulí interpreti, mj. Kronos Quartet, Gidon Kremer nebo Mstislav Rostropovič. Je také autorem hudby k mnoha filmům. Kromě toho byl po dvě desetiletí hudebním ředitelem Rustaveliho divadla v Tbilisi. V roce 1991 přesídlil do Berlína, od roku 1995 žije v Antverpách. V letošním roce získal společně s Claudiem Abbadem cenu izraelské Wolfovy nadace.

Noční modlitby ze série skladeb *Život bez Vánoc* vznikly v roce 1992 v době Kančeliho emigrace na západ, původně jako smyčcový kvartet se zvukovým pásem. Objednal si jej pro sebe slavný Kronos Quartet, který jeho premiéru uvedl ve Vídni a kterému je i věnován. O dva roky později Kančeli přepracoval *Noční modlitby* pro smyčcový orchestr se sólovým soprán saxofonem a věnoval novou verzi saxofonistovi Janu Garbarekovi, který ji společně s dirigentem Dennisem Russellem Daviesem a Stuttgartským komorním orchestrem premiéroval. I zde zachoval zvukový pás, tzv. „tape“. Jsou na něm chlapecký hlas (zpívá *Ó pane, vyslyš můj hlas*) – „aby nám připomenul hlasy andělů, které jsme nikdy neslyšeli“. Ve volném cyklu *Život bez Vánoc* jsou ještě *Ranní*, *Polední* a *Večerní modlitby*, pokaždé pro jiné hudební seskupení. Nejsou modlitbami v tradičním slova smyslu, vyjadřují spíš otázky než náboženskou oddanost.

Slovenský violoncellista **Jozef Lupták** (*1969) je jednou z nejvýraznějších osobností na současné slovenské hudební scéně. Absolvoval VŠMU v Bratislavě a Royal Academy of Music v Londýně (R. Cohen). Jako sólista vystupuje s předními slovenskými i zahraničními orchestry, spolupracoval mj. s Andrew Parrotem nebo Jiřím Bělohlávkem. Zrealizoval několik CD (mj. kompletní *Suity* pro sólové violoncello J. S. Bacha, projekt *Cello* propojující výtvarné umění a současnou hudbu inspirovaný

také tvorbou J. S. Bacha, premiérové nahrávky děl V. Godára), stál u zrodu početných děl současných autorů. Je spoluzakladatelem souboru Opera aperta, iniciátorem a uměleckým ředitelem festivalu Konvergence v Bratislavě. V roce 2006 vyšel live záznam jeho recitálu v Londýně. Pravidelně koncertuje v Evropě i v zámoří, vede mistrovské kurzy na Royal Welsh Academy of Music v Cardiffu. V současnosti je také postgraduálním studentem VŠMU a vedle klasické „vážné“ hudby se věnuje improvizaci a alternativním hudebním stylům (letos vystupoval také na festivalu Pohoda v Trenčíně). Připravuje několik dalších CD projektů – kromě sólových improvizací také premiéru pěti violoncellových koncertů současných slovenských autorů, napsaných pro něj, dále také například CD s nahrávkou Bartókova klavírního kvintetu nebo hudbou Stravinského a Schuberta.

Klarinetista **Irvin Venyš** (*1981) absolvoval konzervatoř v Brně (Břetislav Winkler) a pokračoval ve studiu na Hudební fakultě AMU v Praze (prof. Jiří Hlaváč a prof. Vlastimil Mareš), kde je nyní posluchačem doktorandského studia. V roce 2005 získal roční stipendium ke studiu na Conservatoire Supérieur de Musique v Paříži v prestižní klarinetové třídě profesora Michela Arrignona. Zúčastnil se mistrovských kurzů u významných klarinetistů (M. Lethiec, M. Raison, K.-H. Steffens), je laureátem mnoha národních i mezinárodních klarinetových soutěží – například absolutní vítěz soutěže Pace im Terris v Bayreuthu (2007), 2. cena v soutěži Pražského jara (2008) atd. Jako sólista vystoupil na prestižních pódii v celé řadě zemí (Francie, Německo, Španělsko, Japonsko atd.) se světově uznávanými umělci, jako jsou Hans-Jorg Schellenberger, Radovan Vlatkovic, Zakhar Bron a další. V poslední době nahrával například pro Český rozhlas, Českou televizi či Mitteldeutscher Rundfunk.

Alena Hellerová (*1982) vystudovala zpěv na konzervatoři v Teplicích (L. Abrahámová) a konzervatoři v Praze (A. Denygrová), nyní je na Akademii múzických umění ve třídě Magdalény Hajóssyové. Své vzdělání prohlubuje na mistrovských kurzech (např. Magda Nádor, Sonia Ghazarian). Získala řadu ocenění na pěveckých soutěžích, věnuje se i specializované interpretaci renesanční a raně barokní hudby jako členka souboru Octopus Pragensis, se kterým vystoupila mimo jiné na Pražském jaru 2007 či koncertním turné po Izraeli.

AKTUALITY

Ambassadors' Concert Series

středa 22. října v 19.30h, Sál Martinů Lichtenštejnského paláce

Komorní orchestr Berg pod taktovkou kanadského dirigenta Charlese Olivieri-Munroea uvede českou premiéru skladby Picasso Suite Harryho Sommerse, Apalačské jaro Aarona Coplanda a Koncert pro marimbu a hoboj Miroslava Kokošky. Společně s námi vystoupí Markéta Mazourová (marimba) a Vilém Veverka (hoboj). Koncert se koná pod patronací velvyslance Kanady, J.E. pana Michaela Calcotta.

Dvojice vtipných oper Bohuslava Martinů v DISKu

pondělí 3. listopadu v 19h, divadlo DISK (Karlova 26, P1)

Další repríza úspěšného představení oper Ženitba a Veselohra na mostě, na kterých spolupracujeme s Hudební fakultou AMU.

VÝCHODNÍ VÍTR - předposlední koncert cyklu Berg Company 08

Mnohé hvězdy současné hudby pocházejí ze zemí, které si s klasickou hudbou tradičně nespojujeme. Tento koncert přinese **neobvyklé harmonie a rytmy**, představí se mimo jiné dvě ženy skladatelky - Sofia Gubajdulina (Tatarstán) a Frangis Ali-Sade (Ázerbájdžán). Vychutnáte si i **netradiční sólové nástroje**, jako jsou indická tabla nebo kontrabas.

pondělí 10. listopadu v 19.30h, kostel U Salvátora (Salvátorská 1, P1)

Marko Ivanović: premiéra | Sofia Gubajdulina: Orfeova lyra | Benjamin Yusupov: Tanovor | Frangis Ali-Sade: Deyishme

Anna Veverková - housle, Jan Ostrý - flétna, Petr Popelka - kontrabas, Tomáš Reindl - tabla

Dirigent: Peter Vrabel

VÝLET S BERGEM na festival Hudební fórum do Hradce Králové úterý 18. listopadu

Tatiana Grindenko - housle, Michail Dubov - klavír, Andreas S. Weiser - dirigent
Program: Pelecis - Martynov - Silvestrov
... přímý přenos Českého rozhlasu

Nabízíme ojedinělý zážitek - vypravte se na koncert s námi! V našem autobuse máme několik volných míst, takže můžete **nahlédnout do zákulisí, prohlédnout si město** známé nejen svou historií, ale i architekturou, a se vstupenkou na koncert získat **dopravu zdarma**. Zarezervujte si své místo co nejdříve...

Odjezd z Prahy: 13.30h (Lékařský dům, I. P. Pavlova), návrat po koncertě.
Více informací a rezervace: vstupenky@berg.cz / tel. 604 205 937.

DĚKUJEME VŠEM JEDNOTLIVCŮM, KTEŘÍ NÁM POMOHLI A POMÁHAJÍ

*** v roce 2008 to jsou ***

DÁRCI: RNDr. Jiří Kessler, JUDr. Filip Winter

ANDĚLÉ: Dominik Dvořák, Rut Fialová, Estzer Honti, Veronika Karlíková, Ivanka Kůsová, Alena Miltová, Kateřina Plevová, Marek Prchal, Tomáš Příhoda, Petr Somol, Jan Šlosárek, Zuzana Tlášková, Lukáš Trnka, Jan Zázvůrek a chlapi z týmu počítačového centra AMU

KONTAKTY

BÍLINSKÁ 494/3

190 00 PRAHA 9

+420 604 205 937

MAIL: BERG@BERG.CZ

WWW.BERG.CZ